

TELEGRAFUL ROMANU.

Nr. 8.

ANULU XXIV.

Sabiu 25 Ianuarius (6 Febr.) 1876.

Tel-gratiu ese Duminec'a si Joi'a la fie-care dóue septemani cu adansulu Foisidrei — Preaureratiunea se face in Sabiu la expeditur'a foiei, pre afara la s. r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate cátra expeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. n. iar pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

tru celelalte párti ale Transilvaniei sf pentru provinciele din Monarchia pre unu anu 8 fl. óra pre o jumetate de anu 4 fl. v. n. Pentru princ. si tieri streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platesc pentru int'at'a óra cu 7 cr. sirulu, pentru a dóu'a óra cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. n.

Revista asupr'a stárei nóstre politice, culturali si economice.

III.
(Fine).

In fine venim a vorbi si despre starea nóstra presenta economica. Acést'a nu póte fi la noi favorabile, dupa ce starea economica a patriei nóstre in genere, e cátu se póte de scapatata.

Giurstarea acést'a nu póte surprinde, pre nimené, déca va cugetá: ca la noi legaturile feudalismului, care suntu piedeci absolute pentru inaintare, indeosebi in cultivarea pamentului, — nu suntu desfiintiate inca nici pâna in diu'a de astadi si cu atátu mai putienu complanate cu de-seversire; ca patri'a nóstra si indeosebi Ardealulu, abia de eri de alalta eri, 'si are elu cáile sale ferate dupa unu planu cátu se póte de nepotrivitu; si in fine ca din partea statului — de si s'a pretinsu totdeun'a, precum se pretinde si acum, totu atátea dári si totu atátea prestatiuni, cá si din celelalte provincii ale monarchiei si resp. Ungariei, — nu s'a facutu nici directu nimic'a pentru inaintarea stárei nóstre economice, nici *indirectu* nu ni s'a intinsu nici unu ajutoriu, ci furamu cu totulu avisati a ne ajutorá noi insine dupa cum putemu si dupa cum ne taia capulu. —

Sistemulu acést'a de absoluta ne-intervenire din partea statului, ce e dreptu salvéza autonomi'a societati general de economi; potrivitu in sa aru fi numai atunci, candu tíer'a nóstra aru possede in sinulu seu atátu midiolócele si conditiunile materiali, cátu si puterile spirituali spre a se poté desvoltá in sine si de sine; chiaru si atunci inse, statulu nu s'aru cadé se absorba atát'a din productiune, încátu muncitoriloru se nu le mai remana, nici unu venitu.

Mai pâna aci amu ajunsu noi astadi, prin necontentitele urcári ale dáriloru si poveriloru pretinse din partea statului, intre giurstárele economice nefavorabile de acum, care vedindu cu ochii, micsioréza tóta avérea si chiaru capitalulu natiunalu. Si astadi mai multu cá ori candu alta data, e buna starea si avuti'a materiale a unui poporu conditiunea cea mai eminenta si pentru prosperarea sea in privinti'a pusetiunei sele politice; aru fi dara corespundietoriu, candu noi in patri'a nóstra impulsiti de neratiunal'a procedere de susu amu tinde a ne desvoltá cu mijlócele de care dispunemu si cari ni le vomu poté acuirá cu incetulu, pre base reali si indeplina armonia a tuturoru conditiuniloru care potu totdeodata si asigurá permanenti'a stadiului ajunsu prin desvoltare.

Vorbindu mai departe despre poporulu nostru romanu in specialu, acést'a din toti ramii economiei natiunale, se ocupa, potemu dice mai numai de agricultura, pentru ca fabrici avemu in patri'a nóstra numai un'a, si tóte incercárele de pâna acum'a de a inradaciná si in poporulu nostru imbratisiarea de meserii, inca nu ne au dusu la scopu, pre lánga totu zelulu laudabilu ce l'a aretatu si arata in privinti'a acést'a unii barbati, dela cari mai putienu se asteptá cá sa se intereséze de acestu ramu alu culturalei.

Dar' chiaru si in practicarea agriculturii, poporulu nostru e departe

inapoi, pre langa celelalte popóre din alte tieri de aceea-si ocupatiune, inse mai inaintate in cultura. Poporulu nostru muncesce, póte mai multu decâtu alte popóra; inse n'are sporiu la munca, pentru-ca nu cunósce avantajele artei si nu se scie folosi de puterile naturali si mechanice, usuate spre productiune cu atát'a efectu de alte popóre mai inaintate.

Poporulu nostru deci trebuie in privinti'a acést'a instruitu si luminatu.

S'a facutu ce e dreptu si la noi in privinti'a acést'a, ceva, printr'aceea, ca studiulu agronomiei s'a introdusu in institutelu nóstre de teologia si pedagogia; acést'a inse este inca putienu, pâna ce studiulu acést'a se predá in parte mare mai numai in modu teoreticu si nu practic, in care casu din urma invetiaceii aru profitá multu mai multu, pentru sine si pentru acei'a, pre cari au apoi sei invetie ei insisi.

Aru fi fórté corespundietoriu, candu amu poté introduce si noi — precum sasii — instruirea poporului si a tinerimei si prin singuraticile comune, prin invetiatori ambulanti, cari in tempulu feriloru, candu intr'o comuna, candu intr'alt'a, esindu se tiena prelegeri publice cu tinerimea si poporulu, aretandule totdeodata si in praxa, modulu in care sa se indeplinésca sfaturile si invetiaturile ce li se predau teoretice. Remuneratiuni spre scopulu acést'a aru poté preliminar Asociatiunea transilvana din bugetulu seu; cáci astufeliu si-aru indepliní unulu din scopurile sele, *cultivarea poporului*.

Pre lánga instruirea poporului despre avantajurile, ce le dau felurite masini pentru agronomia precum si despre manuearea acestor'a, aru trebui sfatuitu poporulu, ca nedandui mân'a unui'a si altui'a, a-si cumperá singuru pentru sine o atare masina sa se asocieze mai multi spre scopulu acést'a; iér' masinele mai scumpe s'aru poté procurá din partea comunelor care dandule pre lánga o plata anumita singuraticiloru spre intrebuintiare, aru avé in ele unu capitalu viu, ce s'aru rentá necontentitu.

Unu reu principalu, pentru care la noi nu prosperéza nici agricultur'a nici meseriile, e starea cea necorespondietóre si rea a mijlóceloru de comunicatiune. Acést'a ingreunéda, ba face de multeori imposibile esportulu. De aci vine, ca tiereanulu nostru, nepotendusi pentru multimea speselor de esportu esportá prisosinti'a recóltei unui anu bunu, elu cu bucate cátu de multe totu numai atát'a pretiu de bani are, cátu si alta data cu putiene, pentru ca neputendu-se esportá bucatele scadu in pretiu si lipsele nu-lu iérta a le pastrá pentru tempuri mai bune. Deci elu are lucru mai multu, cástigu inse totu cá alta data, si astufeliu, trebuie sai lipsésca indemnulu de a nesuí spre a produce mai multu. In casuri de lipsa in sa face comunicatiunea scumpa, importulu mai nepossibilu.

Spre ameliorarea mijlóceloru de comunicatiune e in prim'a linia statulu chiamatu: dara si singuraticiele comune au multa si scumpa indatorire, in privinti'a acést'a.

Nu putemu in fine retacé giurstarea, ca darea prunciloru la meserii, asiá numai neconditiunata, inca nu ne póte aduce nóua vre-unu folosu. Déca nu li se va dá prunciloru res-

pectivi mai intáu si instructiunea de lipsa, carea sa-i faca capaci de a-si eserciá meseri'a cu óre-care desteritate. Vedemu destui meseriasi ruinati si proletari pre la cetáti si sate. Si astadi cându fabricelu au luat u unu aventu ne mai pomenitu, numai acéla meseriasiu se mai póte sustiené si póte prosperá, care e in stare sa lucre, nu numai cu bratiele, ci si cu capacitatea.

Incheiámu revist'a acést'a scurta si generale cu observarea ca, iertandu-ne giurstárele vomu reveni a pertractá unele materii aci abiá atinse si de o mare importantia, si in specialu.

Revist'a politica.

In cercurile deakiste domnesce o iritatiune fórté mare. Lui Col. Tisa i-a succesu incercarea, cá in cas'a reprezentativa sa nu se tiena cuventulu comemorativu asupr'a lui Deák si la cosciugulu defunctului sa nu cuventeze altu oratoru de cátu Ghyczy. Tisa nu se invoiesce cu proiectulu despre inarticularea memoriei lui Deák, dupa cum se dice din motivulu, ca stâng'a extrema ar' provocá unu scandalu. Tisa e pasivu la tóte nesuintiele de a se atrage si curtea. Capii partidei deakiste stau in corespundintia telegrafica cu cancelari'a imperiale de cabinetu si cu contele Andrassy. La 31 Ianuarius n. cei mai distinsi membri ai partidei deakiste au tienutu o conferintia confidentiala in acést'a afacere. De acést'a disarmonia amintesce si „Neue fr. Presse.“ Motivele ce indémna pre Tisa a stá pasivu fatia de aceste manifestatiuni de recunoscintia cátra marele patriotu, suntu ascunse. Aru fi unu spectacolu curiosu, cându cért'a vechia de partida s'aru aprinde de nou la momentulu marelui si moderatului Deák.

Diu'a de 31 Ianuarius n. va fi memorabila in analele imperatiei otomane. In diu'a acést'a s'aru predatu prin ambasadorulu austro-ungaru cont. Zichy ministrului turcescu de esterne not'a de reforme subscrisa de siese puteri mari europene. E unu lucru momentuosu si serbatorescu cându se predá unui statu independentu de cátra represantantele altui statu unu proiectu de reforme spriginitu inca de 5 puteri mari; in Constantinopole atari acte suntu concomitate si de formalitáti esterióre mai pompóse decum suntu indatinat in alte metropole europene. Turcii dau ceva pre ceremonialu si diplomati'a européna trebuie sa tiena contu de datinele orientului. Ambasadorii si legatii puteriloru, de câte ori au sa predea vre-o nota, se infatisiéza in ministeriulu de esterne turcescu imbracati in gal'a mare si acompianati de drago-manulu loru.

Rasid pasi'a, actualulu ministru de esterne alu sultanului, a dechiaratu contelui Zichy, ca in „putiene dile“ va fi in positiune sa dea respunsulu la nota. Respunsulu acést'a formalmente va fi adresatu numai Austriei, de vreme ce in intielesu strictu Pórt'a are dinaintea sea numai unu proiectu austriacu. In fapta inse sultanulu are de lucru nu numai cu Austro-Ungari'a ci cu intregu continentulu europénu. Nice o voce nu s'aru radica cá sa justifice politic'a abusiva a guvernului otomanu si necesitatea de a se pune odata capetu suferintieloru grele ale raialeloru ne da garanti'a ca not'a va avé rezultate practice. Europ'a este

indatorata a creá stári omenesci in orientu pentru crestini ce suferu, dara ea are si dreptulu la acést'a, pentru ca esistintia Turciei aterna dela bunavointi'a puteriloru. Guvernulu Portiei nu va dá unu respunsu respingetoriu, se póte intemplá inse, cá Turci'a sa faca numai promisiuni mari si frumóse si in urma sa nu le implinésca dupa obiceiulu ce l'au practicatu pâna acum. Ce se va intemplá cându guvernulu Turciei nu si-va tiené cuventulu? Séu cându Turci'a aru ascultá de consilielu poteriloru, dara insurgentii nu voru depune armele? Ce garantii va cere Europ'a pentru esecutarea reformelor indispensabile? Se vede, ca ceremonialulu care se petrecú de curendu in Constantinopole cu predarea notei e numai introducerea intr'o serie de intrebári serióse.

Asupr'a unui lucru nu incapa nici o indoiala si acestu lucru e, ca intregu orientulu va trece prin lupte veeminti la formatiuni nóue si stabile. Nice o reforma mare nu s'aru introdusu fára de a intempliná obstaculi mari. Cestiunea orientale sta cá sabi'a lui Damocles asupr'a capului diplomatiloru. Actiunea e inca totu in stadiulu dintáu.

Pre cându diplomati'a nesuesce spre o resolovere pacifica a incurcaturiloru orientali, insurgentii nu depunu armele, ei presentiescu póte, ca tóta pornirea diplomateca nu va avé pentru densii vre unu resultatu positivu.

Se scrie dela confiniele Bosniei de cátra Austri'a ca conducatoriulu de acum alu insurectiunei din Bosni'a de nordu, Miroslav Hubmaier, iritatu si amaritu de unii prieteni ai sei, erá pe aci sa parasésca caus'a, pentru care a luptatu pâna acum cu multu devotamentu si cu óre care norocu. Contrariulu seu principalu ex-archimandritulu de Banialuca, Pelagicu, care e influentiatu din Muntenegru, luase dejá comand'a preste trupele lui, cându deodata Hubmaier, incurgiatu si spriginitu din alta parte se decise de nou a nu detrage concursulu seu dela insurectiunea din nordulu Bosniei. Elu hotari sa compuna o nóua legiune de 1000 barbati, elu dispune dejá de unu cadru de 300 slavi juni din tieri esterne. La 14 Ianuarius a primitu unu transportu de 300 puscii cu acu, si-a organizatu statulu seu, majoru incare fungéza unu Siaranitiu cá siefu si Lazaru Miodragovicu cá adjutantu. Hubmaier spera ca la finele lui Februarius va poté intrá in campania.

Intr'aceea in Bosni'a se ivescu bande nóue si numeróse de insurgenti, cari dau multu de lucru turciloru. O céta de insurgenti a incercatu sa iá cu asaltu unu castru turcescu aprópe de manastirea arsa Germanie. Nesuccedând insurgentii s'aru retrasu in castrele lor dela Brod punendu in flacari mai multe case de cordonu. La 25 Ianuarius a fostu o lupta espra la Costaintia turcesca. Unu despartimentu alu lui Radifa, atacatu fiindu dóue óre departe de Jamnitia de conducatoriulu insurgentiloru Carana, a trebuitu sa se retraga dupa o resistintia mare dinaintea puterei precumpanitórie a insurgentiloru.

Liubobratici, care a fostu indpartatu dela aren'a de lupta, petrece in Ragusa, unde i s'a datu o activitate politica cá compensatiune pentru ca a fostu smulsu dintre iusurgenti. Densulu medilocesce corespundintiele

in interesul resculatiloru cu unele persoane diplomate.

Din Herzegovina se scie atatu, ca la 27 Ian. diminetia s'a templatu o lovire sangerosa in stremtoarea dela Klepavizza langa Klek. Turcii voiau sa treca cu fortia, dara fura siliti sa se retraga. Pasulu se afla in manile insurgentiloru. 400 insurgenti a recupatu pozitunea dela Grebci, alta lupta a avutu locu la Gradac, unde turcii nu putura face nimicu insurgentiloru. Se dice ca trup'a principale a insurgentiloru sub Pavloviciu si Societia a ocupatu Banjani.

In „Tromp Carpatiloru“ dela 18 Ianuariu gasimu unu articulu importantu sub titlulu: *Situatiunea* pre care lu reproducemu in tota estinderea lui. Eata articulu:

Situatiunea.

Se vede ca ora Turciei a sunatu in Europ'a.

Mare crisa, crisa guvernamentale, nu ministeriale, este la Constantinopole. — Vorb'a este, deca turcii sa mai carmuiesca Turcia Europei, seu ambasadorii, cu consilii loru generali si cu vice-cunsulii.

Intelegerea se vede intre tote puterile cele mari, sa se curme acesta anomalie de modu asiaticu, conformu Coranului, in mediloculu Europei cu civilizatiunea evangelica, in alu patrula patrariu alu seculului XIX.

Dela resbelulu Crimeei si pana astadi guvernulu turcescu n'a potutu sa implinesca o singura obligatiune din care a luat acia, cari si-au versatu sangele si miliunile, spre a-i asigura integritatea si independintia.

Puterile crestine dar' trebuie sa oblige pre sultanulu, ca in Europ'a sa desparta legile civile de dogmele Coranului, pentruca poporele de sub sceptrulu seu in Europ'a sunt crestine, si conformu celoru indicate de Mantuitorulu, perceptele evangheliei nu potu sa fia supuse celoru ordonate de Coranu.

Ambasadorii puteriloru, cari au subscrisu tractatulu din Parisu, pedisiu, oficiosu, si isolatu, unulu cate unulu dau sa intielega vizirulu, ca o resistentia impismata aru pute sa duca lucrurile la unu ultimatu colectivu si forte oficialu.

Porta, intr'o asiastimtorare progresiva a ambasadoriloru si intre bataile ce mananca askerulu seu in Herzegovina, de unde i vinu scirile, ca actiunea dirigenta a rebeliunei, s'a asediatu in Cetinje sub conducerea principelui Vladic'a Nichit'a; iera Liubobraticu, lasandu Herzegovina cu testamentulu seu politicu sa nu lase armele pana candu unu picioru de turcu va mai fi in Herzegovina, a trecut in Bosnia mare, ca sa ia directiunea revolutiunei generale din Bosnia tota la cari mesuri spre primavera nu se mai pote indoia Porta ca se va uni si Serbia; — intre aceste impregiurari, pre de o parte presiunea ambasadoriloru, pre de alt'a intinderea si desvoltarea revolutiunei, inalt'a Porta nu mai are alta sperantia decatu in spiritulu comercialu alu Engliterei, si alerga la dens'a, sa-i propuna, ca deca ea va remane izolata de cealalte puteri in privintia esigentiiloru Austriei si prin urmare aliata cu Turcia, acesta i va ceda de buna voie Egiptulu, respundindu totu deodata ambasadoriloru, ca ea aru ceda propunerei Austriei, deca aru ave incredintierea valabila, colectiva a puteriloru aderatoare la acea propunere, ca facendu-se reformele cerute, insurgentii voru lasa armele si pacea se va stabili in tota Turcia Europei.

Serac'a inalta Porta! Ea prevede totu ceea ce i se pregatesce pe dupa acestu taravanu, care se chiama: propunerea Andrassy, pre care lu intinde cu zugraveli frumoase, ambasadorulu Zichy in fatia Portiei.

Sa-si inchipuiesca cine-va, ce va mai remane autoritatii divanului turcescu, vizirulu si sultanulu, candu pre langa fia-care ministeriu va fi unu ambasadoru controlu si esecutoru, in fia-care vilaetu unu generalu consulu seu unu consulu pe langa pasia comandantu generalu, si asiastimtorare!

A se opune unde-va acestora autoritati straine autoritatea Portiei, rebeliunea este gat'a, si Divanulu va fi silitu sa cede la tote, caci altfelu revolt'a prin arme nu mai este permis sa se nabusiesca.

O trista positie ca acesta n'a mai fostu in aceste parti ale Europei, de candu cu luarea Romaniei si Bizantiulu de catre turci; de pre candu Manoilu Paleologulu alerga cerindu ajutoriu, pre la toti principii Europei, precum alerga Porta astadi la betraua Albiona.

Constantinopoli va remane redusu in Europ'a in Tracia proprie, pana candu insurectiunea va veni la portile cetatiei, si atunci Maj. Sea sultanulu, ne mai gasindu simpatii nicairi in Europ'a, va fi silitu sa treca in Asia, spre a se asiedia deocamdata in palatulu imperialu romanu din Brus'a.

O constitutiune franca, liberala, asediata pe dreptulu omului pre o egalitate perfecta, pre o egalitate inaintea tuturoru legiloru franceze, pote sa fia unu remedi radicalu la tote morburile ce bantue Turcia Europei.

Mai lesne va fi sa se carmuiesca in Turcia Europei doue trei milioane de turci crestinesce, decatu doue-dieci de milioane crestini turcesce.

Mai lesne va fi in Europ'a sa fia sultanulu unu suveranu crestinu, decatu sa supuna totu progresulu civilizatiunei crestine stagnatiunei civilizatiunei orientale, contra tuturoru monarchiloru crestini.

Asia dara la propunerea Andrassy s'a mai alipitu propunerea vizirulu, si s'a facutu o singura propunere din doue parti; 1) sa primiesca Porta ca reformele sa se faca sub priveghierea puteriloru garante, si 2) puterile garante sa garanteze, ca esecutandu-se aceste reforme, pacea se va restabili in tota Turcia Europei, si integritatea Portii se va intari preste tota Turcia Europei.

Cine va pute sa credia in aceste garantatii si promisiuni reciproce si prin ele in pacea Turciei Europei, credia-o; noi insa nu o putem crede, ci dicemu, ca amesteculu agentiloru puteriloru crestine in esecutarea fermantulu, voru aprinde foculu in tote partile, in orgoliulu si fanatismulu turcescu, si puterile garante nu voru pute asigura liniscea nicairi.

Rusia are dreptate de se pregatesce atat'a pre marginile marei negre, pentru unu lungu si impleticitu resbelu, pentru ca ea are se joce cele mai multe si cele mai variate roluri dela inceputulu pana la sfersitulu dramei.

Acum, Franci'a si Itali'a, omogene si in perfectu acordu, la care va veni negresitu si Spani'a prea curandu linistita, voru lasa ele pre Englitere, pre care civilizatiunea, prudentia si interesulu materialu chiaru o tienu spre aliantia franco-italiana, — sa credia in daruirea Egiptulu si sa se puna cu Turcia contra Europei intregi, contra civilizatiunei, si prin urmare si contra Rusiei, dela care aru pute sa-i vina atatea rele? Noi nu o credemu. De aceea dicemu, ca aru face bine Turcia sa proclame indata dela dens'a o constitutiune radicala pentru tota Turcia Europei, contra carei sa nu gasesca nimicu de disu nici puterile crestine, nici chiaru poporele pentru cari se facu atatea aliantie, si cari la densele au, cele mai multe, lipsa mare de libertati si de legi liberale.

Cu asemenea constitutiune impacatoare tutuloru esigentiiloru, Turcia

va pute lua o atitudine ferma si sustenuta de tote poporele crestine de suptru sceptrulu sultanulu in Europ'a.

Fara acesta tote paliativele voru fi neputincioase, revolutiunea se va generalisa si incaierarea puteriloru impinse de pofte, va tulbura Europ'a intraga.

Sfersimu, repetandu susu si tare: noi trebuie sa ne intarimu necontenitu prin armare astadi, ier' nu prin conventiuni, tractate si concedari, cari voru fi tote scrise pre nesipu uscatu, sventurate la cea dintai adiere de ventu, macaru de ori ce parte.

Sa ne armamu, catu vomu pute mai bine, si sa tacemu catu vomu pute mai multu, pana candu va veni sul'a in coste, candu vomu fi siliti sa vorbimu, si atunci sa vorbimu catre acia, caror'a nu le amu facutu nici unu reu, nu iamu provocatu intru nimicu, — cu tunulu, iera nu cu graiulu, macaru de care parte ne aru veni acesta sula in coste, fara sa calculamu dimensiunile, fara sa sustinemu pre nimeni, decatu numai dreptatea noastra, fara sa ne impotrivimu nimenui, decatu numai aceloru ce voru voi sa incalce teritoriulu nostru, care a fostu totudun'a alu nostru; pre care nu l'amu luat dela nimeni.

Acesta trebuie sa fia politic'a si conduit'a noastra. Nu reclamamu astadi nici o parte de teroriu alu nostru rapitu de macaru cine, cu ori care modu; aparamu insa, cu hotarire generala, neclintita nici de cavalerii, nici de promisiuni, nici de nimicu, teritoriulu ce ne a mai ramas, si care nu mai pote fi contestatu de nimeni.

Pentru acesta aparare a teritoriulu nostru, Camer'a va vota lei cinci milioane, siese sute mii de lei, pre langa cinci milioane ce vota mai alaltieri, pre langa alte optu milioane ce vota mai deunadi. Vemu mai vota inca, deca ni se va spune ca mai trebuie.

Sa scie bine insa acia, cari ceru tieri aceste milioane, ca raspunderea loru este mare; caci este raspundere nu catre unu partidu, ci catre natiunea intraga.

Sa nu mai vedemu ivasie in tiara suptru nici unu cuventu, decatu numai atunci, candu nu va mai remanea soldatu cu arm'a in mana, candu nu va mai remanea unu singuru cartasiu in arsenalele nostre.

1806, 1826, 1848, cu prelungirile loru, au saturatu, credemu, si pre plugaru si pre boieru, si familiile si averile, de invasiuni; si nu credemu sa fia unu singuru romanu, care sa credia altufeliu, de catu cum credemu noi.

Ni se va da pipaitu, indata vomu da si noi pipaitu si iadata, luandu cu o mana si dandu cu alt'a.

Pre promisiuni si pre cavalerii nu ne damu tier'a in jafu! . . .

Cetimu in diuariulu de Iassi „Independintia romana“ dela 17 curentu, urmatoarele:

O inchitate comisa de fiulu invetiamentulu publicu.

Inregistramu cu o adenca durere suprimarea prin bugetu a catedreloru de dreptulu naturalu si de economi'a politica din Universitatea Iasiului. Prin urmare, Universitatea muma, trunchiata intr'unu modu arbitraru, remane veduva de doue catedre, sub pretestulu pusilanimu a unei economii reclamata de nevoile tieri, o miseria de 21,000.

Acesta calcare a legeri, constituindu o abatere grava si regretabila, este fatala nu numai invetiamentulu superioru, dara si tieri si filoru ei. Meritele profesoriloru titulari sunt nediscutabile si isvorite dintr'o capacitate scientifica castigata si decretata, ier' inamovibilitatea profesorulu constituie unu dreptu, in fatia carui'a junii nostri mergu in universitatile straine a-si chieitui averea spre a ca-

pet'a acea sciintia si acelu diplomu de doctoratu, impusu de lege si care asigurata loru acea inamovibilitate. Abtenu-ne dara asupra acestoru doue cestiuni, nu relevamu decatu cuvintele ministrulu instructiunei, acelea: „Ca invetiamentulu superioru este unu lucsu de care ne putem dispensa adi in fatia economieloru reclamate pentru echilibrarea budgetulu.“

Nu domnule ministru, de o mie de ori nu; invetiamentulu superioru este painea si sarea poporeloru care aspira, sorgintea puternica la care merge a se adapa junimea studiosa si fatia care va lumina natiunile, desceptandu in inimele poporulu acelu amoru sacru de patriotismu si de natiunalitate, de care suntemu setosi.

Regretamu dara din sufletu acea lovire data invetiamentulu superioru, sub aparint'a banala a unei economie fact ce, si acesta cu atatu mai multu cu catu acea lovire s'a comisu de catre fiulu invetiamentulu publicu, de catre barbatulu acela care a facutu studiele sele intr'o tiara ce datoraza actual'a ei marire Universitatiloru sele. Personele nu ne preocupa, si deca legea s'a calcatu, drepturile loru nu se nimicescu, dara Universitatea a fostu lovita, si acesta universitate muma este pepinier'a dela care asteptamu sa iasa acea junime studiosa si invetiata, viitoriulu Romaniei.

Conchidemu dara ca invetiamentulu superioru departe de a fi unu lucsu, este o necesitate, hran'a sufletulu si isvorulu mariei. A lovi intr'ensulu este a comite o crima de perduelione.

Corecte la unele necorecte.

Dle Redactoru! „La unele necorecte aparute in Nr. 2 alu „Albinei“ in contra tractatulu meu din Nr. 100 alu „Teleg. Rom.“ sunt silitu la urmatoarele reflexiuni. Lipsindu subscrierea autorulu acelor „necorecte“ me voiu adresa catre „Albin'a.“

Tractatulu din Nr. 100 „Teleg. Rom.“ este alu meu si subscrisu de mine. Asia dara cu mine, nu cu „Tel. Rom.“ cu redactiunea lui si cu cate alte persoane, trebuie „Albin'a“ sa stea la vorba.

Amu scrisu acelu tractatu cu uniculu scopu curatu de a lamuri o cestiune juridica in folosulu causeloru nostre bisericesci. De aceea me miru de introducerea „Albinei“ unde vorbesce de contrari, de amagitori ai natiunei, vulpi lingusitoare, suveranitatea nationala si alte asemenea „necorecte.“

Eu nu me voiu ocupa de atari horende lucruri, nici voiu critisa metoda de scriere a „Albinei“ In asta privintia indrumezu pre lectoru la Nr. 100 alu „Teleg. Rom.“ unde prea stim. dnu Part. *Cosma* ilustra din destulu datina „Albinei.“

Trecu si preste oftarea „Albinei“: „ca ea si acum trebuie sa se suflece de a apera institutiunile marelui *Andrei*“, caci scimu cu totii, cum au aperatu „Albin'a“ pre acelea institutiuni si pre institutorulu. Voiu pasi dara la obiectu.

„Albin'a“ mi ia in nume de reu, caci amu numitu pre consist. nostru metropolitanu unu foru „nou“, si mi demustra contrariulu cu provocare la „Carlovetiu“ pentru diecesele sufragane si la „guvernulu“ antimartialu pentru archidieceasa. Recunosce celu putienu, ca amesteculu guvernulu in competintia bisericeii gr. or. ardeleni, au fostu o nedreptate si umilire pentru acesta; deci mai bine era se taca.

Dar' provocarea la „Carlovetiu“ nu este gluma, ci de jure si de facto si basata in istorie. Va se dica — dupa Albina — consistoriulu nostru metr. si are *purcederea sea istorica, legala si juridica* din ierarchia serbesca, unde este acesta institutiune *vechia*; de aceea eu amu gresitu, ca lu amu numitu „nou.“ Asi fi tacutu la

acésta inpumnare; dara gravitatea asertiunei Albinei me silesce se reflecteaza aci urmatórele.

Déca metropoli'a nóstra rom. s'aru fi nascutu din cea serbésca, cá unu fétu alu acelei'a, si dela aceea séu din grati'a acelei'a si aru fi primitu esistinti'a ei; — aru avé dreptu Albin'a. Inse cându aru stá acelea pre-sumtiuni si ipotese ale Albinei, atunci o amu gatat'o cu *continuitatea de dreptu* a bisericei nóstre gr. or. metropolitane, pre carea amu basatu si redobeditu *restaurarea vechiei* nóstre metropolii, cu multu mai vechi, decâtu metropoli'a serbésca; atunci tóte argumentele nóstre pentru vechi'a metropolia romana, aru fi sterse prin o trasura de péna a Albinei.

Canónele si istori'a vorbescu in contr'a acelei ipotese a Albinei.

Can. 34 apost. constitue o metropolie in marginele unei *natiuni genetice*; can. 2 sin. II in legatura cu can. 6 sin. I si cu can. 8 sin. III ecum. declara atari metropolii de *coordinate si independinte* un'a de alta, iér' nu aternate si nascute un'a din alta.

Istori'a ne aréta, ca inca in secululu alu 15-le si de atunci pâna la an. 1700 au existatu Metropoli'a rom. gr. or. cu scaunulu in Alb'a-Iuli'a, si ca diecesele si resp. Episcopii romani din Ungari'a si Banatu si au avutu la acestu scaunu centrulu si competinti'a, iér' nu la Carlovétiu, unde d'abiá la an. 1691 si 1777 s'au infintiatu ierarhia si metropolia serbésca, cu diecesele ei.

Cetésca scriitoriulu din „Albin'a“ decretulu regelui Mathi'a din a. 1479, a lui Vladislav din 1484 si alte asemenea. Adunári mari a bisericei nóstre metrop. rom. (sinóde, congrese) s'au tienutu la Alb'a-Iuli'a inca si sub tempulu lui Racoti (1630—1648).

Ierarhia si metropolia serbésca s'au infintiatu numai pentru natiunea serba resp. pentru familiile serbesci trecute in Austri'a pre la an. 1690 (vedi diplom'a din 20 Aug. 1691), si si-au estinsu jurisdictiunea ei preste diecese numai pentru credinciosii natiunei ilirice dupa rescriptulu imper. din an. 1777. Déca românii gr. or. din Banatu si Ungari'a au devenitu dupa 1700 aternati de scaunulu din Carlovétiu, acést'a din sila si din lips'a mangaerei sufletesci o au facutu, prin ceea ce inse nu s'au contopitu metropolia nóstra in cea serbésca.

Urméza dar' ca scaunulu metr. románu este stravechiu, iér' nu derivatu dela Carlovétiu, iér' consistoriulu nostru metrop. in form'a sea dupa stat. org. este *nou* dela an. 1869 incóce.

Mi se imputa mai departe in Albin'a, ca a-si fi numitu pre acestu consistoriu metr. „ca este aparatu *greu*“ incátu raru se póte intruni nefiindu nici salarii si mi se demustra contrariulu cu acea, ca elu s'au adunatu totu-déun'a, cându au fostu conchiamatu, ca nu este necesitate de a se conchemá mai desu, ca cei mai multi asesori suntu din archidiececa si ca suntu diurne pentru membrii si salariu pentru secretariulu lui. Fára a me lasá in personalitati, cum face „Albin'a“, sustienu ca unu foru, ai cáru membri suntu siliti a caletóri din o tíera in alta, spre a tiené siedintie, este unu aparatu *greu*, chiaru si atunci, cându amu avé fonduri mari ale metropoliei (precum nu le avem).

Daru sa lasamu, ca póte senatulu epitropescu si scolariu alu acelui consistoriu metrop. nu au inca mare necesitate, a se intruni desu. Nu potu concede ast'a inse la senatulu bisericescu, care e chematu a judecá in trebi judiciali (processe divortiali, disciplinari, cause apelate). Din membrii acestui senatu, dóne tertialitati locuescu in Ungari'a si Banatu, numai suplenti suntu din archidiececa mai multi. Eu credu, ca causele acestui senatu aducu necesitatea de a se intruni mai desu, cá se nu astepte partile dupa deciderea causeru apelate

cu anii, apoi cine mi va poté disputá, ca este fórté cu *greu* si cu spese inpreunatu, candu unu asesoru aru trebui se calatorésca de 4—5 ori pre anu din Ungari'a la Sabiiu. Ce atinge pre suplenti, acést'a institutiune nu o cunósce stat. organ., ci numai judibis. ordinari. Si candu s'aru tiené siedintiele numai cu suplenti, aru fi membrii ordinari de prisosu.

Suntu bani de diurne? Déa Ddiu sa fie cátu de multi. Si atunci asi strigá posibila crutiare, si diurne mici.

Este frumosu si laudabilu pentru membrii, ca vinu de câte ori suntu chemati. Déru s'au intemplat si din contra, fára a se poté invinuí cine-va de cátu numai compunerea cea grea a forului si lips'a de mijlóce.

Aducu aminte „Albinei“ numai unu casu specialu, ca adeca la consistoriulu metrop. a. 1873 unu membru din Ungari'a au refusatu a veni pâna candu nu i se voru rebonificá tóte spesele, din cari incidentu consist. metrop. au statoritu câte 4 fl. diurne pre di si altele, otarendu a cere o *anticipatiune din fondurile* archidiecesei. S'au mai intemplat atari refusuri. Remane dar' asertulu meu neresturnatu de „Albina“ si credu, ca acela nu póte vatemá pre nici o persóna. (Va urmá)

Legea de comerciu

(Urmare)

§ 73. Unu asociatu, care nu va versá la „tempu“ aportulu seu de bani, séu care nu va predá la tempu banii, ce aru fi incasatu pre contulu societáti, séu care va luá fára autorizatiunea celorlalti asociati bani din cas'a sociala, este obligatu a platí interese din diu'a de candu aru fi trebuitu facutu versamentulu séu de candu s'a intemplatu ridicarea neautorisata a baniloru.

§ 74. Nici unulu dintre asociati n'are dreptulu, fára autorizatiunea celorlalti asociati, a face operatiuni pre contulu seu, séu pre contu straiu in resortulu comercialu alu societáti; totu asemenea n'are dreptulu a luá parte cá asociatu in nume la o egala societate de comerciu.

Autorizatiunea de participatiunea asociatoru la o societate egala de comerciu se va presupune pre dreptu déca la infintiarea societáti ceilalti asociati aveau sciintia, ca asociatulu participa la o alta societate de comerciu cá asociatu in nume, si déca nu s'a conditionatu espresu disolverea mentionatei relatiuni.

§ 75. Societatea este autorizata a considerá pre tóte acelea operatiuni, pre cari vre-unulu dintre asociatile aru fi incheiatu in contr'a dispositiuniloru din §-ulu precedentu pre propriulu seu contu, cá candu s'aru fi facutu pre contulu societáti; totu asemenea este autorizata a reclamá daune — interese, fára a se prejudiciá prin acést'a dreptulu de a poté esige resilierea (desfacerea) contractulu de societate.

Dreptulu societáti de a considerá o operatiune, incheiata de unu asociatu pre contulu seu, cá facuta pre contulu societáti, si de a reclamá daune — interese, se prescrie (se stinge) in terminu de 3 luni, socotite din diu'a, de candu societatea a avutu sciintia despre contractarea afaceri.

§ 76. Nici unulu dintre asociati nu póte, fára autorizatiunea celorlalti asociati, intr'oduce pre o a trei'a persóna cu titlulu de membru in societate.

Déca vre-unulu dintre asociati aru adoptá pre o a trei'a persóna acést'a persóna nu va dobandí nici unu dreptu inmediatu asupr'a societáti, si in speciale nu va fi autorizata a cere productiunea cátiloru si a inscriiloru societáti.

§ 77. Déca prin centrulu de societate séu printr'o conventiune ulte-

rióra s'aru fi predatu gestiunea unui'a séu mai multor'a dintre asociati, ceilalti asociati se voru considerá eschisi dela gestiune. In acestu casu, asociatii geranti voru poté, chiaru in opoziune cu ceilalti asociati, efeptua tóte actele ce suntu legate de gestiunea ordinaria a profesiunei de comerciu.

§ 78. Cestiunea fiindu deferata tuturoru asociatoru séu mai multor' dintre ei in acelu modu, cá unulu se nu póta transige fára altulu, atunci nici unulu nu va poté face singuru nimicu afara de casuri, unde prin intardiare s'aru nasce periculu.

Neexistendu o atare restrictiune fie-care dintre asociati geranti va fi autorizatu a efectué tóte transactiunile referitórié la cestiunea intreprinderi. Transactiunea intentionata se va suspende inse, déca vre-unulu dintre asociatii geranti va face opoziune in contr'a ei.

Talmacelu in 21 Ian. 1876.

Dle Redactoru! Multu si de multe ori (dupa parerea mea) s'a vorbitu si s'a scrisu despre si pentru *scóle*; acei'a cari au urechi de auditu audu; audiendu si intielegendu sfaturile cele bune, facu si lucréza pentru acelea — asiá cátu 'ti salta anim'a, vediendu intielegerea si armoni'a cea buna dintre factorii cei mai de aprópe chemati spre inaintarea trebiloru scolare atátu interne cátu si esterne. Ve rugámu dle redactoru sa aveti bunatate a dá locu in colónele pretiuitulu jurnalulu „Teleg. Rom.“ urmatóreloru siruri, cá sa scie si onor. publicu cum progresámu séu mai bine disu regresámu cu trebile nóstre scolare din Talmacelu.

Pre la anulu 1871 atátu in urm'a legei scolarie, cátu si la indemnulu pré onor. parinte protopopu Popescu, carele asemanendu cas'a de scóla cu numerositatea copiiloru obligati de a cercetá scóla, ne a sfatuitu cá sa cáutámu vre-unu medilocu spre a mai marí cas'a de scóla, ori a edificá alt'a; aflându-se óre-cari din poporu impreuna cu preotii si parte si din comitetulu parochialu, au proiectatu, cá sa se faca de fia-care familia câte unu stánginu de lemne, care apoi adunandu-se intr'unu magazinu sa se venda si cu banii sa se zidésca scóla.

Daru precum in holdele de gráu, mai resaru si alte bolbotine cari déca nu are cine sa le smulga, apuca preste gráulu celu curatu, si lu innéca lu coplesiescu la pamentu; — tocmái asiá ne au umblatu si nóue, — s'au ridicatu óre-cari cu totu feliulu de vorbe desmentatóre, ba chiaru si cu vointi'a de a paralisá totu proiectulu, dicendu ca cari s'au subscrisu séu au proiectatu unu stánginu, sa-lu faca, ei inse nu voru face mai multu cá o jumetate de sténginu. (despre acést'a a-si poté aretá si nume). Acést'a au fostu mesesugire, cugetandu ca voru paralisá lucrulu cu totulu, dicendu: ca cum au potutu invetiá pâna acum, voru invetiá copiii si de aci inainte, totu in scóla care o avem.

Inse aflându-se si crestini adevérati cu inima buna vediendu metechenele cele slabe au cugetatu, ca bateru si o jumetate de stánginu de voru face cele 300 de familii, totu aru esí 150 de sténgeni, care vendiendu-se cu câte 6 fl., precum erá atunci pretiulu in locu totu aru fi esitu o suma de 900 fl., inse vai! cei slabi de cugetu vediendu, ca nici asiá nu potu reusi, cu totu feliulu de cuvinte desmentatóre au impedecatu facerea lemnelor pâna in anulu urmatoriu 1872, cându abiá s'a vendutu sténginulu la alu 3-le anu 1873 cu 5 fl.; totu atunci s'a facutu si alegerea de comitetu parochialu nou, constataru mai multu din elemente inderetnice; banii s'au datu in grigea presiedintelui comitetulu nou alesu Tom'a Oanci'a.

In primavér'a anului acestui'a s'au sfintitu si scólele din vecin'a comuna Boitia, la care actu a fostu luat parte, pre lánge o numerósa inteligentia romána si de alte natiuni si Escelenti'a Sea Parintele fostu Metropoliu Ivacovicu acum Patriarchu serbescu; ne a saltatu inim'a de bucuria, acelor'a cari amu fostu fatia la acea frumoasa festivitáte, de unde departandu-ne in-setati de a vedé si in comun'a nóstra o scolutia bateru numai cá a patr'a parte, fatia cu cea din Boitia. S'au vorbitu in susu, s'au vorbitu in josu, pâna cându amu venitu la conclusiunea de voie de nevoie, cá sa se dée parintelui Dimitrie Secarea 50 fl. din banii lemnelor, cá sa se pornésca facerea caramidiloru, cari cu primavér'a anului 1874 s'au si pusu in lucrare; dara fiindu vér'a secetósa la loculu unde se faceau caramidile, au lipsitu apa, si asiá abiá s'au potutu face 17 mii, care s'au si arsu.

Intielegerea erá sa se faca 40—45 de mii. Sosindu 1 Ianuariu 1875, cu privilegiulu esaminári ratiociniulu bisericescu prin comitetulu parochialu, óre-cari din membri, ba dupa cum m'amu informatu, au fostu chemati si ne membrii, fiinduca la noi numai cam o familia pórtá destinele comunali, fára nici o cauza binecuvantata, s'au pornitu a imputá zelosulu nostru preotu D. Secarea, ca aru lucrá in unele trebi bisericesci si scolare, fára invoirea comitetulu parochialu, se intielege fára invoirea acelor'a, cari aru vrea sa impedece totu ce e salutariu pentru biserica si scóla nóstra, respective pentru binele chiaru si alu natiunei; parintele D. Secarea indignatu pâna la sufletu de aceea oribila denunciare, sciindu prea bine, precum nu póte nimenea tagadú, ca insusi parintele de pre la anulu 1860 s'au nevoitu cu epitropii de atunci, de au cumperatu din banii bisericei 2 curti iánge cas'a de scóla.

Au medilocitu cu celaltu preotu castigarea la vre-o câte-va mosii pre sém'a bisericei; au infintiatu unu fondu scolariu de vre-o 400 fl. fára a atacá si asupr'i pre cine-va, au cumperatu cárti de cetire si tablitie din interesele fondulu scolariu; tiené scóla cu tinerimea adulta duminéc'a si serbatórea; indemná pre tinerime si pre parinti, cá sa nu pregete a cercetá acésta scóla s. a. m. indemná si lucrá cátu cei cu inima adevératu romana si bine simtítóre nu potea se nu semtia o mangaere si o sperantia imbucuratóre pentru comun'a nóstra cea de totu scapatata; afara ca si in trebi politice multu au asudatu si multu au facutu, conducendu nisce processe in contr'a natiunei sasesci cu buna reusintia.

Tóte acestea sciindule iubituulu nostru preotu, precum si contrarii sei nu le potu negá, indignatu precum amu disu pâna la sufletu, s'au declarat, ca déca acésta e multemit'a de o parte, iér' de alt'a pentru cá se nu mai aiba ocaziune a mai face ceva reu pentru scóla si biserica, s'a retrasu dela tóte afacerile, a predatu chei'a dela lad'a bisericei, a predatu fondulu scolasticu, carele pâna aci a fostu adusu din nimic'a in putieni ani, chiaru si cu abnegarea intereselor sale la suma de 400 fl. — au incetatu a mai tiené scóla cu tinerimea adulta.

Retragandu-se parintele S. dela tóte câte ne promitea cea mai buna inaintare, au incetatu totulu; facerea caramidiloru s'a sistatu, tóte stau mórté, nu se mai aude nimicu, nu se mai lucra nimicu; si asiá a trecutú vér'a ba anulu intregu 1875, fára a se face bateru o urma de inaintare. —

A venitu anulu 1876, sneramu ca cu nóu'a organizare, nou'a realegere a comitetulu parochialu, voru luá lucrurile alte fetie; cei ce se interesá de inaintarea nóstra, cu mare doru asetptá diu'a publicata de 18 Ianuarie a. c. cá sa se tiena sinodu parochialu

câci după deschiderea sinodului s'a cetitu mai întâiu ratiotinulu fondului bisericeii, carele s'a primitu — asteptâmu sa vina la rendu ratiotinulu scolariu, dar s'au trecut prestelu, că candu nici ca aru esistă; nici parintele D. nu au disu nimică, macaru ca, că presiedinte alu sinodului eră indatoratu a provocă pre presiedintele comitetului a dá deslusire. Dar nici epitropii in a căroru grige si manipulare s'a datu, nu si-au aretatu socotelile, ce au intratu si ce s'au sspesatu. Acésta procedere la multi s'a tîenutu sinodulu, daru amu remasu totu unde amu fostu (la regresu) nu leau convenitu. — S'au pasitu numai decătu la alegerea comitetului pentru periodulu de 3 ani viitori, la carea că candu aru fi fostu pregatiti óre-cari din membrii sinodului a se pronunția: ca comitetulu care este ce vina are? potu remanea totu cari suntu, căci nu vomu aduce ómeni de aiurea! punendu-se intrebarea din partea presiedintelui, ca facese-va alegerea, ori remanu pre langa comitetulu fostu? indata a fostu respunsulu gat'a, că sa nu se mai faca alta alegere; si cu acést'a s'a finitu si sinodulu parochialu si alegerea comitetului. — De si dupa statutulu organicu este ingaduita reelegerea, la care eu nici nu amu a reflectă; ci reulu de care me dóre si impreuna cu mine si pre mai multi este, ca decă si in anulu acést'a nu va aretá on. nostru comitetu realesu, alta rivna, nu va luá alta directiune si nu se va sufulcá dupa detorintia pentru afacerile nóstre bisericesci si cu deosebire pentru scóla si fundatiuni, nu voru cautá a promová bun'a intielegere, apoi dieu potu dice si cu siguritate, ca nu numai cele 17 mii de caramidi se voru ruiná si furá, dar si banii adunati pentru zidirea scólei se voru face uitati pre la unulu si pre la altulu in detrimentulu scólei. si alu tuturor, apoi apucate si mai fa ce-va! — mai indémna la contribuii scolare si filantropice, cându apuca acelea pre máni sacrilige. —

Speramu, ca cei competinti, 'si voru dá tóta silinti'a spre a complaná caus'a, a abate reulu, si a pune pre fie-carele la loculu seu si a-si implini detorinti'a atátu fatia de biserica, scóla, precum si preste totu, pentru binele si inaintarea nostra si a urmatórilor nostri in viitoriu. —

S. D.
membru sinod. parochialu.

Din tractulu Agnitiei in 22 Ian. 1876.

Motto: Ferescene Dómne de amici, ca de inimici ne vomu ferí noi.

Stimate Dle Reoactoru! E mi rare, cum mam'a pamentulu resare, cresce, nutre-se si desvólta felurite plante. Dara decă se privesce lucrulu mai de aprópe, apoi nu póte pre ori care natu sa nu-lu prinda mirare, cum dóue plante crescute nemijlocitu un'a lângă alt'a, nutrite de o mama, de unulu si acelasi suc si nutrimentu, si totusi divergédia asiá multu in efectulu loru; adeca: pre cându un'a e dulce si binefacatóre, pre atuncea ceialalta e stricatóre, otravitóre há ucidietóre. — Totu astufeliu se afla lucrulu cu inim'a umana; din fire e buna, in sa ea plamadesce, resare, cresce si desvólta dóue — ca sa le dicemu asiá — plante: dragostea si ur'a, acést'a distrugatóre si ucidietóre, acea edificatóre si binefacatóre. E o raritate estrema că sa se observe aceste dóue plante in o inima omenésca desvóltate egal, căci ori un'a e mai desvóltata decătu cealalta, carea cu ramurile sele inéca si coplesiesce pre cealalta, ori vice-vers'a. Ferice de inim'a, respective de omulu, a căruí inima rodesce plant'a „dragostei“, carea are efectele numerate de s. apostolu Pavelu! Dara vai,

vai de omulu ce posedo o inima, in carea e inradacinata plant'a cea mai urgisita si darapenatóre „ur'a“! Si of! se gasescu si se observéza, si inca desu, si ómeni de acei'a, cari fortialmente, din interesu propriu, egoisticu facu sa dispara din inim'a loru plant'a dragostei, si radica ramuri cătu mai mari si mai largi la plant'a „urei“ vrendu a darapená totu ce e bunu si onestu.

Vrendu a dá lucrulu deslusire nu vomu sa ne ducemu mai departe, ci sa ne marginimu de astadata camu pre la noi. (Aci vorbesce coresp. despre alegerea din Agnit'a si despre unele faime respândite despre dens'a. Dupa aceea continua):

Nici cu acéste nu fura multiamiti, ci credinciosi „legei“ — vedi dómne au inceputu a croi'a protopopi dintre unii preoti tractuali respandindu vesti in tóte pârtile: ca acum'a e acel'a ppopu, altadata altulu, vrendu a iritá poporulu liniscitu cu astufeliu de faime necalite si nefundate.

Lasati dloru! Lasati, ve rogâmu, că sa revina iarasi concordia cea dorita in biserica si natiunea nóstra! Lasati sa revina iarasi concordia si bun'a intielegere, carea a domnit in tractulu nostru de cându numai ne potemu aduce aminte, de cându eramu inca tineri! Lasati pasiunile si discordia cea cutropitóre, si ve indiestrati inimele si sufletele cu virtutea dragostei celei adeverate, căci ea e ce aduce binecuvantare: iera contrarea ei „ur'a“, blesteme inversiunate! Lasati că sa nu se adeverésca si pentru noi dis'a mântuitorului: „perirea tá dintru tine israile!“

Ve rogâmu dle Redactoru a dá publicitatiei aceste sire in pretiuitulu diariu „Telegrafulu Romanu“ ce redigiati, cu ceea ce suntemu

Ai stim. d-vóstre devotati.

Mai multi din tractu.

Cursu de agricultura pentru invetiarii poporali in Atielu (Hetzeldorf)

Dupa cum s'a impartasitu dejá prin foile pentru agricultura din Transilvani'a, amendoi profesorii scólei de agricultura in Mediasiu, Ehrlich si Salfeld, s'au dechiaratu ca suntu gat'a sa tiena in totu anulu dóue cursuri de agricultura pentru invetiarii poporali din fundulu regescu. Primavér'a se va tîené unu cursu, cu deosebire practic, de 8 dile, si in Augustu altu cursu teoreticu de 14 dile. Ambele cursuri de invetiamentu urmarescu scopulu, de a introduce pre invetiarii poporali intr'unu modu practic si teoreticu in plantarea, conducerea si evaluarea gradineloru de scóla. Materi'a de invetiamentu va fi precisu hotarita si in invetiamentu se voru luá numai acele specialitáti, cari suntu de lipsa invetiatoriloru spre scopulu aretatu si cari se potu tratá in tempulu cătu tiene instructiunea. In cursulu de véra se voru propune: agronomi'a, tratarea gunoiului, cultur'a plantelor in genere, cultur'a pomiloru, asiediarea unei scóle de vitie, cultur'a legumelor, problemele si scopurile ce are gradin'a scólei poporale. In cursulu de primavéra voru dirige invetiarii insisi proiectarea de planuri pentru gradinele scólei impartirea si lucrarea pamentului, semenarea si plantarea, precum si nobilitarea pomiloru. Limb'a propunerei e cea germána.

Pentru primavér'a acést'a considerabil'a comuna Atielu s'a dechiaratu din indemn propriu ca e gat'a a primí pre invetiarii intrunite. Frecuentarii primescu cortelulu gratuitu si se va purtá grige de costu eftinu. De doi ani incóce s'a pregatitu in Atielu unu darabu de pasiune pentru gradin'a de scóla; acum

se discuta planulu, care se va esecutá pre tempulu cursulu din primavér'a acést'a cu ajutorulu invetiatoriloru poporali ce voru fi de fatia.

Prin invitatiunea comunei Atielu suntemu in positiunea de a realisá prim'a gradina a scólei poporale pre tempulu cursulu de progresu, ceea ce va promová ide'a mai multu că candu acestu cursu s'aru tîené in Mediasiu in gradin'a gat'a a scólei nóstre agriculturale. Ddieu va respláti siguru braviloru locuitori din Atielu acea ce vréu sa arete prin ospitalitatea si devotamentulu loru pentru cursulu de agricultura, si in numele acestei comune promitemu tuturor participantiloru primire amicabile.

Promovatoriulu neobositu alu scóleloru nóstre poporale, dlu Pastoru Franciscu Obert, a apromisu de asiderea ajutorulu seu la cursulu de primavéra din anulu acést'a, dechiarandu ca e gat'a sa dea unele probe de invetiamentu in fisica si istoria naturala, pentru a aretá, cum e sa se destepte prin aceste pricepere pentru gradin'a scólei.

Prin acést'a invitâmu pre invetiarii poporali din fundulu regiu, fara deosebire de natiunatitate. Nu putemu inse admite la acestu cursu de cătu numai 50 invetiatori poporali, fiindu-ca altmintrea introducerea practica si intuitiunea va suferi. Acei 50 invetiatori, cari se voru anuncia mai întâiu la directorulu Salfeld in Mediasiu (aretandu apriatu adres'a loru), se voru admite la cursulu de primavéra din anulu acést'a. Respunsulu din partea nóstra va urmá in graba.

Cursulu se va tîené in anulu acést'a dela 18—25 Aprilie n. si participantii se binevoiésca a se infatisia Marti in 18 Aprile pâna la amiédi 12 óre in Atielu. (Atielu e statiune pentru tóte trenurile de persóne.)

Mediasiu 29 Ianuariu 1876.

Dr. Salfeld m. p. M. D. Ehrlich m. p.

Varietáti.

* * Flota turcesca. — O statistica recenta procura informatiuni esacte despre compunerea flotei turcesci.

Acésta flota cuprinde 4 fregate chiurasate, de o fortia de 3,050 cai, avendu 64 tuuri; 6 vase cu casemate, cu 5 tunuri si 3 vase cu turnuletie, de fortia de 1,200 cai si 11 tunuri; in totulu 15 chiurasate, cu o fortia de 9,250 cai si 116 tunuri. Trebuie sa se mai adaoge 3 canoniere chiurasate de fortia de 240 cai si cu 6 tunuri, ce stationédia pre Dunare, si 2 canoniere chiurasate pre laculu Scutari, ce au fia-care o fortia motrice de 60 cai si 2 tunuri.

Placele vaselor de resbelu otomane au o grosime de 5 1/2 — 8 degete (dóue vase cu casemate au place de 9 degete) si suntu armate cu tunuri Woolwich de 8—9 degete si Krup ce se incarca pre la chiulata. Celalte vase de resbelu suntu cea mai mare parte totu atátu de bine construite si echipate. Se numera 4 vase de linia, 13 fregate si corvete, 22 avise, afara de 101 vase de transportu.

Regele dormitoriloru. — In asilulu dela Ville-Evrard a fostu unu omu care a statu 128 dile afundatu intr'unu somnu profundu, fara cá nimicu sa-lu póta scóte din elu. Acestu omu, numitu Jean Déprés, e birjaru de profesiune; este in etate de 48 ani si fórte bine constituitu. Nici odata in viét'a sea nu fusese bolnavu si nu daduse nici unu semnu esterioru de cea mai mica afectiune de creieri. Deodata intr'o séra, pre cându 'si deshamá caii, fu apucatu, de unu somnu subitu si se aruncá pre paie in grajdu.

A dóua di incercara de alu tredit: in zedaru. A trei'a di se chiemá unu medicu care 'lu transporta la asilu. Fù hranitu cu o sonda esofagica cu diama de carne in care amestecá carne cruda hacuita fórte finu. Somnulu seu paré a fi fara vise. Nici odata n'a pronunsiatu unu cuventu, nici o contractiune nu s'a produsu pre fisionomi'a sea. Tocmai dupa 128 dile a inceputu a face câte-va miscári.

De mai multe ori sciinti'a s'a aflatu in presentia unoru asemeni casuri, dara nici odata nu s'a veditu somnu in modu atátu de fenomenalu lungu.

* * Transfusiunea sângelui. — Diarele din Brusel'a dela 18 Ianuarie spunu ca s'a practicatu cu celu mai mare sucesu la ospitalulu St-Jean o speratiune de transfusiunea sângelui, intr'unu casu de asficia de vapori de carbuni.

Unu visitiu, intorcendu-se acasa pre la 11 óre nóptea, avusesse imprudentia de a face focu in unulu din cilindrele de feru ce se numescu draci si adormise alature.

Diminétia fù gasitu in patu fara cunoscintia si presentându tóte semnele asficiesei celei mai grave. Transportatu in serviciulu Dr. V. Vleminckx, primí imediatu tóte ingrijirile ce reclamá starea sea.

Reulu mergându neincetatu crescându si mórtea fiindu iminenta, D. Vleminckx se hotari a recurge la transfusiunea sângelui si chiemá in ajutoriu pre confratele seu, d. Dr. Casse. Operatiunea fù practicata fara întârziare, si preste dóue óre bolnavulu eră scapatu din pericolu.

„V. C.“

Burs'a de Vien'a.

Din 23 Ianuariu (4 Febr.) 1876

Metalcele 5%	68 65
Imprumutulu nationalu 5% (argintu)	73 70
Imprumutulu de statu din 1860	111 —
Actiuni de banca	874 —
Actiuni de creditu	182 —
London	114 45
Obligatiuni de desdaunare Unguresci	75 50
„ „ „ Temisoreno	74 75
„ „ „ Ardelenesci	74 75
„ „ „ Croato-slavone	83 —
Argintu	103 50
Galbinu	5 40 1/2
Napoleonu d'auru (poli)	9 18

Concursu.

Spre ocuparea statiunei de capelanu lângă veteranulu parochu din suburbiulu inferioru Pórt'a turnului in Sibiu prea onoratulu domnu assessoru consistoriale Petru Badila, dupa incuviintiarea prea Veneratului consistoriu archidiecesanu dto 18 Septembrie 1875 nr. 26 42, se deschide prin acést'a concursu pâna in 15 Februariu a. c.

Fiitoriulu capelanu va avé jumatate din tóte venitele parochiali, cari dupa tasele stolari, portiunea canonica, casa parochiale si dupa venitele accidentali se apropia la sum'a unei parochii de clas'a I.

Dela fiitoriulu capelanu se cere, cá neconditionatu se locuiesca in cas'a parochiala, carea e situata nemidilocitu lângă biserica, e de zidu cu trei incaperi, curte, siura si gradina de legumi, si carea i-se va computá in venitu cu 80 fl. pre anu.

Concurentii, cererile loru bine instruate dupa statutulu organicu § 13 si dupa dispositiunile provisorie pentru regularea parochieloru in archidieces'a din 1873 § 16 lit. b. pâna la terminulu prefptu, sa le inainteze la presidiulu scaunului protopresbiterale alu Sibiiului I.

Sibiulu in 12 Ianuariu 1876.

Comitetulu parochiale in contielegere cu par. protopresbiteru.

(3—3)